

ספרות

sifrut@yedioth.co.il

ניר ברעם התבגר. נגמל מהימורים. הפך לאבא. כבר לא מתבאס שפרס ספיר חומק ממנו. אבל האש הפוליטית עדיין בווערת בו. לכן יצא למסע בין התנחלויות ומאחזים, מחנות פליטים וכפרים ערביים, שאותו הוא מתאר בספרו החדש ושממנו חזר עם תובנות מדככות גם על השמאל הישראלי

מתחת לפני השטחים

יהודה נוריאל // צילום: יונתן בלום

40 שנה. והבנתי שהתשובות שאני מקבל לא טובות. הכל מתקדם בכיוון הפוך למה שמדברים עליו".

ומתוך מוטיבציה גרוסמנית, לכתוב את "הזמן הצהוב" החדש?

לא. המוטיבציה הייתה אישית, לנסות לכתוב משהו שאני לא מאמין שאני באמת יכול לעשות, מתוך תחושת כישלון מתמיד. הסתובבתי חצי שנה בלי לפרסם מילה, ובניתיים הצטברו 12 מחברות מעורה ומעורב בפוליטיקה מגיל אפס, וכשהסתר בכת, רצייתי להאמין שיש פתרון. גם אם בתוך תוכי אני יודע שלא יהיה. אני חייב להאמין בה".

החוויה האישית, הוא מודה, הייתה קשה. "ראיתי רברים בלתי נסבלים. שכונת ראס חמים, כל הרחוב מלא זבל בוער, ועשן, ותלמידות בית ספר לבושות

יפה עוברות בתוכו. וזה לא בגלל שמשוה חריג נשרף – כל יום וכל היום זה ככה, ובסוף היום אתה חוזר הביתה, מפורק, עם ריח העשן, רוצה לספר, ואנשים לא מקשיבים ולא רוצים לדעת באמת. זה הכוח של הכיבוש.

"אתה רואה את תנאי החיים של הפלסטינים, ולא מבין איך יהודים יכולים להיות שם כל יום ולהסתכל על עצמם במראה ערוב. לא מבין אתה עליון עליהם בכל דבר, רואה אותם במחוסמים, והם נעצרים, ובתי ירין צבאיים, פעם ועוד פעם. הרגשתי שאם רוב הישראלים בחברה היו רואים את הרבי רים האלה, וסליחה שאני קצת נאיבי, כל הטוענים התועלתניים היו נעלמים. אבל הכיבוש מבוסס על כך שהחברה הישראלית לא רואה את זה".

הפער שלך מנסה לבחון פתרונות מתוך המצב הקיים. ביריבך, גם אתה מנרמל את הכיבוש.

"

"שוברים שתיקה? זקוקים לתמיכה בתקופה הזו. הקמפיין נגדם מתועב ויש להיאבק בו. לפני שבועיים דיברתי באירוע שלהם כי אנשים צריכים להתייצב מאחוריהם. שלא כמו כל הח"כים הפחדנים מהמרכז ומהשמאל שמתחמקים"

"הכיבוש נורמל לגמרי, וכאן ההבדל המשמעותי בין הספר שלי ל'זמן הצהוב' של גרוסמן, הייתה מין תדהמה, 'זה לא יכול להיות. זה זמן רפאים שיעבור ונשוב להיות האנשים שהיינו'. אז תבינו: אלה האנשים שהפכנו להיות. בנינו כאן חברת סוהרים"

"

וכישרונה נרמטו לשכלול ולנרמול הכיבוש. תודעו: בנינו כאן חברת סוהרים. והיא נורמלית".

"יצאתי למסע הזה כדי ללמוד איך נראית הארץ שבה גרתי כל חיי ושהב (לפחות לפי התרבות כנית כרגע) אשאר עד יומי האחרון", פותח ברעם את 'הארץ שמעבר להרים' (עם עובד). 12 פרקים על שני כשנתיים. מצטרף למתפללים נפעמים בהר הבית, זוכה בהצעה לשוב לאירופה ברמאללה, פוגש תלמידי ישיבה חרדוּי גאות ויחידה משחית באַ

"

"בשמאל יש עצלות אינטלקטואלית להיצמד למשהו מלפני 20 שנה שאין לו שום היתכנות. אומרים, נמשיך לקיים תהליך שלום, שמת מזמן, ולהגיד שיום אחד יהיו כאן שתי מדינות, אבל בתוך תוכנו נדע שהתנאים השתנו, רק לא נגלה לאף אחד"

"גיליתי שחברת הילדים היא ג'ונגל מוחלט. אומרים לך שאתה גר בוויולה כשאתה לא, ומוסיפים, 'אבא שלך בן זונה'. אז הייתי מגיב במכות. וחלק ממי ששנאו אותי כילד, בגלל אלימות וקללות, צדקו לפעמים. תובנה חשובה לחיים: גם האויב צודק לפעמים"

"

צעירים נאשמים, והאללה, הבנו שאין תהליך שלום, אז אולי נעשה מדינה אחת? קפיטליזם ונורמליות בורגנית – את זה בכלל אתה לא שומע. מרחב הפשי רה הפלסטיני, ככל שתנאי החיים נעשו יותר קשים, הרבה פחות רחב ממה שישראל מרמינת".

אם מדברים ביישר, ממשלות ישראל הן ששלחו את המנתחלים לשטחים. את העיץ הקדיש בעמרה נטעו יחד יהודה עציזון, לימים מנהיג המחותרת היהודית, ושמועזן פרס.

"כוכו. אומרת לי למשל שרה אליאש מגוש אמונים, הרי הלכנו לדבר הזה יחד, עם שמועזן פרס שלכם, ויום אחד הסתכלנו אחורה ולא הייתם שם? שמנת החרסד? כל החברה הישראלית, שהרוויחה וחסבטיבי הם הצטטים חילונים שתמכו בהם, מתוך עלבון עמוק.

"זה מעלה שם גם את השאלה, מי ישלם? הרי המדינה בנתה בשטחים חצי מדינת רווחה. ואתה פוגש שם אנשים לא אידיאולוגיים, סטודנטיות שביום לומדות בבית ברל, וחלקן שהוא לא דתי, וכאלה שהגיעו משיקולים כלכליים בכלל. ושאלה מרוכזות שעולה בקרבם היא: מי צריך לשלם את מחיר החרסד? כל החברה הישראלית, שהרוויחה וחסבטיבי הם הצטטים חילונים שתמכו בהם, מתוך עלבון עמוק.

אגרסיבית, עם הרבה יותר מורחים, שתציע החלשה של ההגמוניה היהודית פה, ובמקום זה חברה יותר ישראלית, שיש בה שוויון בין יהודים לפלסטינים. כי כל הפתרונות, לשיטתי, נעוצים במהפך ערכי שאומר: יהודים ופלסטינים שוו וכויות בכל דבר".

איך תגיע לשם אם כל מדינת ישראל מבוססת על הבהנה בין יהודים לערבים? חוק השבות, הינדך נפרד, מגורים נפרדים, שלא לדבר על קשרים רומנטיים, לא ממשכירים דירות זכוּי – ערבי הוא נחות מיהודי. זוכר את הביטוי 'כדורגל ערבי'?"

"בטח שאני זוכר. וזה נכון, כל שדרות החברה הישראלית מסורות להעדפת יהודים על לא יהודים. וקשה לראות פתרון פוליטי שמגיע אל לב תפיסת העולם הזו. אבל זה כמו מעמד השחורים בארה"ב, או האפרטהייד בדרום אפריקה: לא יתחולל כאן שינוי בלי מהפך ערכי".

ועד שזה יקרה, ברעם לא מהסס להשמיע את קולו בשלל מקומות. כך למשל הוא עומד להשי תתף בפרייקט חדש של 'שוברים שתיקה': ספר מסות על הכיבוש מאת כותבים ידועים מכל העולם. "זה פרויקט מעניין", הוא אומר. "שוברים שתיקה" זקוקים לתמיכה בתקופה הזו, והספר יכול גם לערר רר עניין לקראת ציון 50 שנה לכיבוש. הקמפיין שמתנהל נגד הארגון הוא מתועב ויש להיאבק בו. 'שוברים שתיקה' וארגונים כמותו מביאים את הער ברות לציבור הישראלי בתקווה שהוא יקשיב. לפני שבועיים דיברתי באירוע שלהם כי אנשים צריכים להתייצב מאחוריהם. שלא כמו כל הח"כים הפחדנים מהמרכז ומהשמאל שמתחמקים".

'הארץ שמעבר להרים' הוא הספר השישי של ברעם. זה שיבוא אחריו, הוא אומר, יהיה האישי ביותר שלו. "ומה זו בעצם כתיבה? לקחת את השדים וההוויות והחלומות והפחדים שלך, ולהפוך אותם לסיפור. הכתיבה הציילה אותי בגיל צעיר. עולם שבראתי, שבלעדיו, נפשית, היה לי קשה לשווד. האפשרות להשתמש בדמיון כל הזמן, כשהיית קטן הייתי סוג של שקטן פתולוגי ובכתיבה מציאתי מקום שאפשר לתעל את זה. תמיד הייתי ממציא סיפורים. ואני זוכר את הרגע שהמורה באמת, 'אבל ניר, לא הייתי באילת. ראיתי אותך בשבת ברחוב השחר'".

הוא נולד ב'76 בירושלים לעזיז ברעם, מנסיי כי מפלגת העבודה, ורות. הילד הקטן מבין שלושה. שני אחיו גדולים ממנו בהרבה, "פער גילים כזה שאי אפשר לגשר עליו", הוא מספר. "חווית היל רות שלי הייתה מאוד בודדה. יש פער בין החוויה האישית שלך לבין איך שרואים אותך, בן למשפחה מקובלת וטובה וכו'. ואני גיליתי שחברת הילדים היא ג'ונגל מוחלט. אומרים לך שאתה גר בוויולה, כשאתה לא, ומוסיפים, 'אבא שלך בן זונה'. אז הייתי מגיב במכות. ילד אלים מאוד. וחלק ממי ששנאו אותי אן, בגלל אלימות וקללות, צדקו לפעמים. תר בנה חשובה לחיים: גם האויב צודק לפעמים".

הוא היה נער דיכאוני שלמד בתיכון האליטיסטי ליד האינרביסטיה, ושגן אותו. את תקופת התבן גרות הקשה בלאו הכי עבר בצל מחלתה של אמו. כשהיה בן 16, גילו אצלה סרטן. "ממש הייתי 'צ'י דה, וזה קורה בשנייה אחת: היא דיברה עם הרופא שלה, וזהו, יש לה סרטן. הוא נגמר. ולי, העוול הגדול. מחשבות קוסמיות: האלים חוברים נגדך".

היא נפטרה כשברעם בן 19. "ואיך זה מסתדר עם השנים? זה לא מסתדר. או רק רמת החידה שעיר לה לעומת היתר. תסריטים שאתה מצייר לעצמך, כשהטלפון מצלצל. ורק הכתיבה הייתה המקום שמאפשר להתמודדות מאוחרת".